PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto I. - Štev. 21 | TRST, torek 5. junija 1945 | Cena 1.— liro

EDVARD KARDELJ

Moč ljudskih množic

Zaključek govora podpredsednika osrednje vlade

«Kot pravilo se mora priznati, da bodo boljševiki ostali nepremagljivi vse dotlej, dokler bodo ohranili svojo vez s širokimi ljudskimi množicami, in obratno zadostuje, da se boljševiki ločijo od množic in da izgubijo stik z njimi, zadostuje, da se prekrijejo z birokratsko rjo, pa bodo izgubili vso svojo moč in se spremenili v nič».

Pri starih Grkih je bil v njihovi mitologiji znamenit človek Antej, ki je bil, kakor pripovednje mit, sin Pozejdona, boga morja in Diane, boginje zemlje. Občutil je izredno povezanost s svojo materjo, ki ga je rodila, hranila in vzgajala. Ni bilo heroja, ki ga Antej ne bi premagal. Veljal je za nepremagljivega heroja. V čem je obstojala njegova sila? Bila je v tem, da se je vedno, kadarkoli, je prišel v borbi s sovražnikom v nevarnost, dotaknil zemlje, svoje matere, ki ga je rodila in zredila, in dobil je od nje nove moči. Vendar je imel eno slabo stran. To je bila nevarnost, da bi bil na kakršen koli način odtrgan od zemlje. Sovražniki so računali s to njegovo slabostjo in so navalili na njega. Našel se je sovražnik, ki je izkoristil to njegovo slabost in ga premagal To je bil Herkules. A na kakšen način ga je premagal? Odtrgal ga je od zemlje, ga dvignil v zrak, mu vzel možnost, da se dotakne zemlje in ga na ta način zadušil v zraku.

Mislim, da boljševiki sličijo junaku iz grške mitologije, Anteju. Enako kakor Antej so močni v tem, da so povezani s svojo materjo, z materami, ki so jih rodile, hranile in vzgajale. In dokler bodo povezani s svojo materjo, z narodom, imajo vse nade, da ostanejo nepremagljivi. V tem je ključ nepremagljivosti boljševiškega vodstva (Stalin: O napakah partijskega dela).

Zavestna akcija avantgarde in spontane težnje množic

Toda biti povezan z množicami, pomeni ne prehitevati naprej in tudi ne zaostajati. Vplivati je treba na njihovo zavest tako, da se po svojem lastnem izkustvu vedno ponovno prepričajo o pravilnosti naših parol in nalog. V tem obstaja tudi edinstvo zavestne akcije avantgarde in spontanih teženj osnovnih ljudskih množic. Ako bi avantgarda ne uspeta prepričati ljudske množice o pravilnosti svoje politike, to je, ako bi politika avantgarde utekla naprej ali zaostala v takšni meri, da je množice ne bi mogle več osvojiti, potem bi nastopila izolacija avantgarde od mase, katero bi izkoristili sovražniki za ponovno okrepitev svojih pozicij med množicami. Ako tako gledamo na stvar, potem je jasno, da razne napake, ki jih delajo naši aktivisti morejo postati resna nevarnost za utrjevanje pridobitev narodno osvobodilne borbe.

Po eni strani prinaša stari državni aparat, katerega smo podedovali in s katerim se okoriščamo, s seboj birokratizem. Razume se, da stari uradniki delajo po stari navadi tudi takrat, ko so najbolj pozitivno razpoloženi do nove Jugoslavije. Z druge strani obstaja tendenca nekaterih kadrov, da se omejijo na vodstvo in pisarne. Nešteta vsakodnevna vprašanja jih okupirajo v toliki meri, da ne morejo imeti pravega uspeha. S samimi odloki na papirju in z odredbami še ni mogoče ničesar doseči. Nepravilna je tudi druga skrajnost, ki se ponekod pojavlja pri naših voditeljih namreč da stalno potujejo iz kraja v kraj, da mnogo razpravljajo in pri tem pozabljajo na organiziranje čvrstega vodilnega centra. Pri vsakem okrožnem in sreskem NOO je potrebno osnovati takšen čvrsto organiziran vodilni center, ki bo lahko vsakodnevno v pomoč terenu, kjer pa naši aktivisti ne bodo postali samo uradniki, temveč bodo ostali tudi v bodoče *narodni voditelji, tribuni ljudskih množic, njihovi pravi predstavniki, ki imajo razumevanje in srce za njihove potrebe in želje, a istočasno pred očni splošne državne potrebe in interese.*

moramo našo izgradnjo, ves naš narod, postaviti prav na te temelje: *brezobzirno kritizirati napake in slabosti in po zaslugi nagrajevati uspehe v delu.* Mi moramo opustiti staro uradniško pojmovanje, po katerem se je družabni položaj in plača odrejevala po času sedenja v pisarni. *Končni uspeh dela mora biti merilo za presojo ljudi.* To velja tako za aktiviste kakor za celokupno organizacijo dela v naši državi. *Mi moramo razviti vse delovne sile v naši državi, vzgojiti moramo zavest naših ljudskih množic, da se bo vsakdo ocenjeval po uspehu svojega dela. Prav zaradi tega je potrebno razviti takšno metodo klasifikacije, ki bo temeljila na načelu tekmovanja. Samo z uspehom v delu in z nikakšnimi drugimi zaslugami si ne moremo pridobiti položaja.*

Vztrajno si je treba prizadevati, da se v samem delu razvije iniciativa. V pogledu dviganja produktivnosti dela, racionalizacije i. t. d. je potrebno ustvariti najtesnejšo povezanost med tehničnimi in vodilnimi organi v naši industriji, v vseh organizacijah OF, zadrugah i. t. d. *Čeprav je neko podjetje neposredno pod vodstvom centralnih oblasti, to nikakor ne pomeni, da se tudi lokalnim organom ne bi bilo treba brigati za to, da se delo dvigne na čim višjo stopnjo.* Gre za skupno stvar in vsa področja naše izgradnje morajo biti očmi vsem v korist naše države. *Ako hočemo vse to doseči, potem moramo poiskati takšno organizacijo dela, v kateri bo mogoče materialne interese posdinca povezati z interesi vse države.* Treba se je boriti proti vsem tendencam «uravnilovke», tendencam, da se bolj ali manj izenačijo vsi ljudje brez ozira na rezultate njihovega dela. *Stvar je treba urediti tako, da ljudje, ki boljše delajo, dobijo tudi večje nagrade.*

Strokovno dviganje kadrov

Vzporedno s tem je potrebno napraviti vse, kar je mogoče za *stalno strokovno dviganje kadrov.* Potrebno je dvigniti strokovne šole v državi, v nje je treba sprejemati ljudi, ki so se izkazali s svojim delom in na ta način dokazali svojo sposobnost za daljnje razvijanje. Ponavljam še enkrat, da je najvažnejše, da se pred ljudskimi množicami stalno odkrivajo perspektive borbe in dela; danes je to važnejše kakor kdajkoli. Naš delavec še trpi pomanjkanje in gladuje, našega kmeta še tiščijo rekvizicije in izredno naporno delo. *Imamo dovolj razlogov, da prepričamo ljudstvo o tem, da bo vsak dan boljše, da pa je treba premagati še mnogo težav. Zato pa je najvažnejše, da naše osnovne ljudske množice razumejo, da je treba gledati v bodočnost. To bodočnost, ako hočemo, da bo res naša, lahko ustvarimo samo s svojimi lastnimi rokami. Če bo to jasno ljudskim množicam, potem bo tudi lažje premagati težave.*

Lik narodnega borca

Takšno nepravilno vodstvo, zatiranje prave kritike in iniciative od spodaj, suho agitatorstvo, nepravilen, često brezdušen odnos do ljudi, vse to so pojavi, ki nastopajo pri nekaterih naših aktivistih in po katerih je treba udariti že v samem začetku, da ne bi nastala iz njih resna opasnost. Takšno postopanje povzroča politično škodo ne samo demokratičnim silam nove Jugoslavije, temveč osebno škodo kadrom samim. Takšne aktiviste zavajajo slabi uradniki. Ti ne morejo najti okoli sebe dobre kadre, ki bi bili sposobni izvršiti potrebne naloge. K temu se pridružuje popolnoma nepotrebno poudarjanje zaslug iz preteklosti. Pojavlja se tako zvano «solunstvo». *Sicer je pravilno, da borci, ki so na svojih ramenih prenašali vse težave narodnoosvobodilne vojne, da ti najzavednejši ljudje naše domovine, zavzemajo dostojno mesto v naši novi Jugoslaviji. Njim pripada vodilna vloga toda napačno bi bilo, če bi naši aktivisti opirali svoj položaj samo na zasluge v preteklosti. Njihova dolžnost je sedaj, da s svojim danim delom, s tem da tudi sedaj prenašajo največje težave in največje napore pri izgraditvi države, s tem da so tudi še sedaj prvoborilci za lepšo bodočnost naroda, da z vsem tem ponovno zaslužijo zaupanje naroda, da z vsem tem ponovno dokažejo, da so oni najsposobnejši branilci narodnih interesov naših delovnih množic.*

Vse te napake in slabosti se pojavljajo v večji ali manjši meri v naši praksi. Treba jih je odpraviti, treba se je neprestano proti njim boriti, povsod in tudi tam, kjer se neposredno ne pokažejo. *Pred vsem je potrebno na vsakem koraku čuvati lik narodnega borca: skromnega, požrtvovalnega, ki prezira vse napore in ki je brezmejno vdan svojemu narodu, t. j. svojim delovnim množicam.* Takšen narodni borec je zmagoval v preteklosti, ker je bil vedno vzor ljudskim množicam s svojim delom in svojo požrtvovalnostjo. Zato moramo biti surovo odločni povsod tam, kjer gre za odstranjevanje osebnih slabosti in napak aktivistov. Takšne napake in slabosti so se pojavile v precejšnji meri. Z odločno kritiko in samokritiko je potrebno zdraviti vse takšne pojave, a če postanejo preveč resni, je treba nastopiti z ostrimi ukrepi. Brez takšnih kadrov ni mogoča mobilizacija širokih ljudskih množic. *Temelj naše borbe za mobilizacijo množic mora biti načelo prepričevanja.* Toda prepričevanje ni mogoče tam, kjer kadri sami niso živ primer vdanega dela za interese ljudskih množic.

Vsakemu po njegovem delu

Toda tudi to je premalo. Ni zadosti oslanjati se samo na zavednost teh kadrov. Potrebno je obenem zagotoviti neprestano kontrolo od spodaj in od zgoraj. Najvažnejši element kontrole pa je stalna pomoč v vsakodnevnem delu, stalna kritika storjenih napak in neprestano utrjevanje vsakodnevnega napredka. Pri nas še vlada v veliki meri takšno stanje, da se niti dovolj ostro ne kritizirajo napake, niti se v zadostni meri ne nagrajujejo uspehi v delu. Vendar

Rupnik interniran v Italiji

Beograd, 4 — Državna komisija za ugotavljanje zločinov okupatorja in njegovih pomočnikov je objavila sledeči komunike: Državna komisija je bila obveščena, da so v zavezniških taboriščih Foro Tarantu in Carbonaru v Italiji internirani razni ugotovljeni in zloglasni izdajalci, vojni zločinci, hitlerjevski pomočniki in narodni sovražniki, med katerimi je tudi domobranski general Rupnik.

Državna komisija je obvestila o tem zavezniške vlade in je dala vse potrebne podatke, s koterimi lahko zahteva izročitev, da bi se moglo omenjene poklicati na odgovor pred ljudskim sodiščem.

V duhu teheranskih sklepov

Zapadni zavezniki nam izročajo narodne izdajalce - Prvi transporti že prispeli v Škofjo Loko

Tik preden je Jugoslovanska armada osvobodila Slovenijo, je pobegnil del domobrancev skupno z Nemci preko Drave misleč, da bi jim bilo tam lažje ulti zasluženi kazni. Toda zmotili so se. Zavezniki, kateri so te bandite polovili, so izvršili svojo dolžnost in jih izročili slovenskim oblastem kot ujetnike.

Prav te dni je prispel iz Celovca v Kranj transport 1550 švabobrancev. To je bil v dveh dneh že drugi transport. Medtem ko so bili v prvi skupini, ki je prispela v Škofjo Loko, po večini švabobranci z gorenjskih postojank, so v drugi po večini dolenjski in notranjski zločinci. Med njimi je tudi nekaj civilistov in nekaj Ljubljančanov. Napovedani pa so še novi transporti.

Medtem ko so še nekdaj šopirili z dvignjenimi glavami, so sedaj povešenih obrazov korakali s kolodvora proti taborišču, v tem taborišču so švabobranci iz kranjske postojanke še pred dobrimi tremi tedni neusmiljeno strahovali in mučili naše ljudi. Ti izrodki slovenskega ljudstva so še tik pred odhodom grozili po ulicah Kranja, da bodo partizani, čim pridejo v mesto, pobesili na stotine delavcev in kmetov. Grozili so, da bodo pri obešanju najprej prišli na vrsto duhovniki. Sedaj pa so se osebno prepričali, kakšna sramota je korakati mimo oltarjev, pripravljenih in okrašenih za procesijo na Telovo, so osebno videli, s kakšnim globokim prezirom jih ogledujejo svobodne množice, zbrane na cestnih pločnikih.

Opazovalci, ki so zrli v ostudno kolono, so vzklikali rupnikovcem: «Izdajalci, sram vas bodi!», «Kdo bo obudil mrtve, ki ste jih pobili?» in podobno. Bolj užaljeni so partizanom govorili: «Ali zaslužijo, da tako lepo ravnate z njimi?». Partizani, ki so dostojanstveno spremljali izdajalce, so odločno odgovarjali: «Mi nismo fašisti.»

V tem drugem transportu ujetnikov je bilo tudi preko sto rupnikovih oficirjev. Ti nosijo poleg škofa Rožmana in Rupnika glavno krivdo. Kakor so vedno širili med ljudmi, in svojimi zločinskimi sodelavci lažnjive vesti, so to nadaljevali tudi v taborišču. Tik pred odhodom so si izmislili zadnje gnusne laži, med njimi, tudi to, da je med Sovjetsko zvezo in Anglijo izbruhnila vojna. Za odgovor na to njihovo poslednjo podlo laž, so na lastni koži okusili rasničnost sklepov teheranske konference. Na tej konferenci je bilo med drugim sklenjeno, da bodo zločinci kaznovani na mestu svojih zločinov. Za omenjena dva transporta izdajalcev se to že uresničuje.

Laval v San Sebastianu

Pariz, 4. *Reuter* — Diplomati, ki so prispeli iz Španije poročajo, da je bil Laval poslan «zaradi slabega zdravja» v razkošno poletno letovišče San Sebastian in ni več zaprt. Ugotovljeno je, da biva Laval v San Sebastianu in da ga španske oblasti ne nameravajo izročiti Francozom, dokler ne sprejmejo v zamenjavo enega ali več političnih republikanskih beguncev.

Agencija AFI pa javlja, da bo prišel Pierre Laval kmalu v Pariz. Sodišče je izdalo že točna navodila, da bo takoj prepeljan v zapor.

SZ in Bližnji vzhod

Sovjetska izjava o dogodkih v Siriji in Libanonu

MOSKVA, 3

Moskva, 3. *Tass* — Urad za informacije pri ljudskem komisariatu za tuje zadeve ZSSR objavlja:

V zvezi s sporom, ki je nastal med Francijo na eni ter Sirijo in Libanonom na drugi strani in prevzel obliko oboroženih spopadov, je poslala sovjetska vlada posebno noto francoski vladi kako tudi vladam Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Kitajske. Sovjetska vlada ugotavlja, da so po zanesljivih poročilih nastopile sovražnosti na ozemlju Sirije in Libanona in da so se francoske čete spopadle s Sirijci in Libanonci in obstreljujejo s topništvom in možnarji Damask, prestolnico Sirije, kolikor ga niso že bombardirale. Do oboroženih spopadov je prišlo tudi v nekaterih drugih mestih Sirije in Libanona. Stevilo žrtev dnevno narašča. Položaj otežuje še dejstvo, da so vse tri države, Francija, Sirija in Libanon v vrstah združenih narodov in so udeležene na konferenci v San Francisco.

Nota sovjetske vlade nadalje podčrtava, da dogodki v Siriji in v Libanonu niso v skladu z duhom določb, sprejetih v Dumbarton Oaksu niti z nameni konference združenih narodov v San Franciscu glede sestave organizacije za ohranitev miru in varnosti narodov. Zaradi tega sovjetska vlada smatra, da je treba nujno ukreniti, da se končajo sovražnosti v Siriji in Libanonu in se spor reši na miren način.

Sovjetska vlada je poslala ta predlog francoski začasni vladi kakor tudi vladam Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Kitajske, katerim pritiče pobuda za ustvaritev organizacije miru in mednarodne varnosti.

Pod zaščito

Rim, 4. *(Tanjug)* — V zadnjem času je prispelo v Rim v majhnih skupinah 50 vojakov španske «Modre divizije», ki se je borila ob strani hitlerjevske Nemčije na ruski fronti Ti vojaki so zdaj pod zaščito papeške pisarne v Vatikanu in so nameščeni po cerkvah. Izvedelo se je, da so prišli v Rim iz Nemčije s posredovanjem angloameriških oblasti. S parniki bodo prepeljani v neko špansko luko. Ti vojaki, ki so se borili proti Sovjetski zvezi bodo sedaj poslani Hitlerjevemu satelitu generalu Francu.

Tito sprejel papeževega odposlanca

Zagreb, 4. *Tanjug.* Maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito je sprejel papeževega odposlanca Marconija, katerega je zadržal v kratkem in prisrčnem razgovoru v navzočnosti predsednika hrvatske vlade Bakariča

Argentinska „demokracija“

ščiti hitlerizem, čuva fašistični kapital in ideologijo

Moskva, 3. *Tass.* — Peron je izrazil Veliki Britaniji, njenim dominjonom in Združenim državam svoje stališče in čitatelji morejo posneti iz svojih časopisov, da fašistična Argentina nikakor ni fašistična dežela, temveč je v resnici demokratska država «po načinu Velike Britanije» itd. Peron nadalje trdi v nasprotstvu z dejstvi, ki so splošno znana, da se je argentinska vlada odločila sprejeti demokratična načela, da ni v Argentiniji nikakih nacističnih kapitalov itd. V splošnem, če bi kdo poslušal Perona, potem je Argentina najbolj demokratična dežela obeh polut. Ko je tako odstranil obtožbo fašizma, je Peron končno izjavil dopisniku, da nacizem «v Argentini ni mogel nikoli obstojati. To bi bilo smešno.»

Moremo se samo čuditi, da so angleški časniki imeli prostora za nesramno govorjenje o nanovo vzpostavljeni «demokraciji» v Argentini. Ves svet pozna značaj «demokracije» fašistične vlade Farrella in Perona. Val ogorčenja, ki ga je povzročilo povabilo Argentine na konferenco Združenih narodov v San Franciscu, se še ni polegel v Britaniji in Združenih državah. Poleg lahkovernega Mackolla so tudi drugi novinarji obiskali Buenos Aires, toda poiskali so si informacije o položaju v državi pri bolj zanesljivih in objektivnih virih kakor je Peron. Njihova poročila kažejo, da se argentinske oblasti niso smejale nacizmu, ampak žalostno objokovale njegov polom. Vsaka vrsta ustvaritve demokratičnih načel pomeni v Argentini neko vrsto hitlerizma. Dopisniki poročajo, da je število političnih jetnikov v Argentini doseglo že 14.500. Med njimi so predstavniki oboroženih sil, voditelji sindikatov in drugi demokrati. Se v zadnjem času pred konferenco v San Franciscu so argentinske oblasti zaprle 1400 demokratov.

Dopisnik ameriške agencije «Overe seas news» Ross je pred kratkim objavil v «New York Post» vrsto člankov, v katerih ugotavlja, da nemški agenti uporabljajo samo nepomemben del ogromnega nacističnega kapitala v Argentini, nadaljujejo svojo propagando proti Združenim narodom. V zgoraj objavljenem intervjuju pa je Peron nesramno izjavil, da hitlerjanci nimajo niti denarja niti lastnine v Argentini. Toda dejstva odbijajo to gorostasno laž.

Po poročilih Rossa, nadaljuje nemški podjetnik Edmund Wagenknecht svoje delovanje kot agent zaprtega admirala Dönitza. Velike kapitale so prepeljali v Argentino Thyssen, Krupp, direktor «IG Farben Industrie» in drugi. Nekateri argentinski bankirji imajo skritih 200 milijonov dolarjev v zlatu, ki predstavljajo samo del od nacistov nakraden in prenešen denar v Argentino.

Vse to so dejstva iz nedavne preteklosti. Kaj more pred njimi storiti Peron drugega, kakor da brblja, da je fašizem samo oblika upravljanja gosto naseljenih dežel in da se Argentina ne približuje fašizmu, ker ni gosto naseljena. Peronov nenaden odklon proti demokraciji ima popolnoma določen politični pomen. Cilj tega manevra je zakulisno nadaljevanje zaščite hitlerizma, spremembe Argentine v shrambo fašističnega kapitala in fašistične ideologije. Lovci cenenih senzacij delajo slabo uslugo konferenci Združenih narodov, ko zbirajo in objavljajo odkritja o najnovejši demokratizaciji Argentine, Farrella, Perona in njihove klike.

Poljski reakcionarji v Italiji

London, 4. *Tass.* Član spodnje zbornice Pritt je prašal vojnega ministra, ali mu je znano, da poljski častniki v Italiji vodijo v svojih radijskih oddajah za častnike in vojake britskih sil, protisovjetsko in do neke mere protibritansko propagando, pri čemer se poslužujejo angleškega jezika. To propagandno gradivo je, po Pritu tiskano v Italiji, Angliji in Palestini. Vprašal je tudi vojnega ministra, ali bo, napravil konec takemu delovanju in omogočil razširjenje resničnih informarij, ki se tičejo angleške politike, da bi ohranila prijateljstvo med združenimi narodi. Grigg je odgovoril: Preiskujem dejstva, potem bom videl, ali bo potrebno izdati primerne ukrepe.

Nov temelj bratstva

Slovensko-italijanska protifašistična zveza

Včeraj se je vršila v Trstu pokrajinska konferenca slovenskih in italijanskih protifašističnih organizacij na Primorskem in v Trstu. To je bila prva velika konferenca v pokrajinskem merilu, ki se je vršila ob sodelovanjem Slovencev in Italijanov. Navzoči so bili delegati iz vseh predelov slov. Primorja in Trsta. Konferenco je otvoril tov. France Bevk, predsednik PNOO z besedami:

«Otvarjam pokrajinsko konferenco slovenskih in italijanskih protifašističnih organizacij in vse navzoče najtopleje pozdravljam. Naše protifašistične politične organizacije, v prvi vrsti Osvobodilna Fronta, so bile tiste, ki so naše množice organizirale in jih povedle v boj proti fašizmu; med bojem vzpodbujale narod k vztrajanju in žrtvovanju in ta boj tudi uspešno zaključile. To se pravi, zaključile so prvo razdobje boja.

Začenja pa se drugo razdobje, ko gre za to, da pridobitve naše borbe tudi ohranimo proti vsem nakanam naših nasprotnikov. Naše politično delo med ljudstvom ne sme počivati. Bolj kot kdaj prej mu moramo danes posvetiti vso pozornost in vse sile. Potrebno je posebno, da iz slovenskih in italijanskih protifašističnih organizacij ustvarimo skupen politični forum slovenskih in italijanskih protifašistov v Primorju in Trstu, tako da bo stalo vse primorsko ljudstvo brez razlike enotno na braniku pridobitev naše borbe — svobode in ljudske demokracije. V ta namen smo se danes zbrali. Želim, da bi bili sklepi in odločitve te konference temeljni kamen, na katerem bo zgrajeno mednarodno priznanje naše svobode in demokratičnih pravic, z eno besedo: naša varna in srečna bodočnost.»

Za navdušeno pozdravljenim govorom je bila soglasno izvoljena tričlanska kontrolna komisija ter dva zapisnikarja; nakar je bilo izvoljeno delovno predsedstvo, ki so bili v njem: Tov. Babič Vlado kot predsednik, ter tovariši Laurenti, Uršič Rudi, De Sandro, Beltram, in De Stradi kot člani.

Tovariš Babič Vlado je predlagal sledeči, soglasno sprejeti dnevni red; 1. referat tovariša Kraigherja Borisa o formiranju enotne slovensko-italijanske protifašistične zveze, 2. diskusija, 3. poročilo Verifikacijske komisije, 4. volitve Pokrajinskega odbora in Izvršnega komiteta.

Izvajanja tovariša Kraigherja o enotni slovensko-italijanski Protifašistični zvezi so bila živahno in navdušeno sprejeta od vseh delegatov. Za tem se je razvila

živahna diskusija,

v katero so posegali številni prisotni delegati. Tovariši in tovarišice so se zanimale za vpliv italijanske reakcije na Italijane na Primorskem, o našem vplivu na reakcijo v Italiji, o pomoči UNRRE. Tovariš Brejc Tomo je ugotovil, da je politična aktivnost v zadnjem času v mestih v primeri z deželo silno narasla ter da je nujno še nadalje vzgajati nov kader političnih aktivistov. Don Canciani je spregovoril v imenu mestnega socialnega skrbstva o problemih repatriacije vojnih ujetnikov in internirancev ter o zaprekah, ki jih stavljajo na pot zavezniške oblasti ravno v oziru čimprejšne vrnitve zgoraj omenjenih. Predlog Don Cancianija za energične korake glede vrnitve naših internirancev je bil od vseh prisotnih navdušeno sprejet. V diskusijo so posegli tudi zastopniki delavcev, tržaških žena, intelektualnih delavcev ter politkomisar garibaldinske brigade «Fontanot» tov. Mario.

Tovariš Kraigher je na vsa vprašanja delegatov jasno odgovarjal ter je ob koncu dodal sklep:

Od aktivnosti posameznika je odvisna uspešna izvedba našega programa za bodoče. Delo moramo nadaljevati po partizanski tradiciji: ne aktivisti-uradniki, ampak aktivisti-borci moramo biti! Le tako bomo zmožni dvigniti mase, da bo ta enodušnost protestirala proti intrigam ter da bo premagala zapreke, ki jih reakcija stavija na pot. Mislim da bo najlepši zaključek te konference, da damo našemu delu nov elan v smislu odločnosti in pripravljenosti, da damo vse za dosego vseh naših ciljev. Čuvajmo enotnost Slovensko-italijanske protifašistične zveze!»

Po živahnem pritrjevanju je sledilo poročilo komisije, ki ga je podala tov. Fornazarič Živa: Od 176 povabljenih je bilo prisotnih 117 delegatov in to 78 Slovencev in 39 Italijanov. Odsotnost delegatov je pripisati dejstvu, da so bili številni delegati zadržani zaradi dela ali zaradi pomanjkanja prometnih sredstev. Poročilu so sledile

volitve

Uvodoma je tovariš Štoka Franjo pojasnil pomen volitev v Pokrajinski odbor in Izvršni komitet. V Pokrajinski Odbor je bilo soglasno izvoljenih 72 članov nakar je iz tega odbora bil izvoljen sledeči Izvršni komite: predsednik Dr. Brecelj Bogdan, prvi podpredsednik Dr. Petterin, drugi podpredsednik Dr. Tončič, politični sekretar Kraigher Boris, organizacijski sekretar Laurenti. Člani Izvršnega odbora: France Bevk, Babič Branko, Beltram Julij, De Stradi Alessandro, Brejc Tomo in Piemontesi.

Zaključne besede je spregovoril tovariš Babič Vlado in to v upanju, da bodo zaključki te konference mnogo pripomogli k učvrstitvi slovensko-italijanskega bratstva na ozemlju Primorske in Trsta. Konferenco je zaključil s starim borbenim vzklikom: Smrt fašizmu - svoboda narodu!

(Govore in slike bomo prinesli v prihodnji številki (Ur.).

Predsednik PNOO o Trstu

Mi za velike žrtve našega boja ne zahtevamo drugega kakor pravico do samoodločbe

Trst, 4. — Tukajšnji dopisnik TANJUGa je imel razgovor s predsednikom Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst, tovarišem Francetom Bevkom.

«Londonski radio poroča, da sta angleška in ameriška vlada zavrnili jugoslovansko noto glede Trsta», je dejal dopisnik. *«K temu pripominja, naj bi se jugoslovanska civilna uprava umaknila s spornega ozemlja. Kaj pravite k temu?»*

«Mi poznamo le vojaško oblast Jugoslovanske armade», je odgovoril tovariš predsednik, «ki ji gre pravica do ozemlja, ki ga je z mnogimi žrtvami osvobodila. Ne obstoja pa tu nikaka jugoslovanska civilna uprava, ampak ljudska uprava, pokrajinska narodna oblast. Ta ni nastala šele po osvobojenju, ampak je bil že ob zlomu Italije izvoljen Pokrajinski narodno osvobodilni svet za Slovensko Primorje, ki je združil pod enotno vodstvo številne narodno-osvobodilne odbore na takrat osvobojenem ozemlju. Sredi najhujšega nemškega terorja so se pozneje vršile na demokratičen način volitve v krajevne, okrajne in okrožne narodno-osvobodilne odbore in skupščine v velikanskem številu vasi cele dežele; narodno-osvobodilni odbori so bili vzpostavljeni celo na sovražnikovih postojankah in so se ob osvoboditvi le primerno izpopolnili. Septembra lani se je vršila prva pokrajinska skupščina, na kateri je bil izvoljen Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor za Slovensko Primorje, ki še danes vrši ljudsko oblast v deželi. Po osvobojenju je bila ta oblast le dograjena, kolikor je to prej oviral sovražnik. Trst je dobil svojo avtonomijo. Zasedala je goriška in tržaška okrožna skupščina. Tu torej ne more biti govora o kaki jugoslovanski civilni upravi, ampak o civilni upravi Slovenskega Primorja s Trstom, ki je na demokratičnih principih zrasla iz ljudstva.»

«Kako si zamišljate rešitev vprašanja Slovenskega Primorja s Trstom?»

«Rešitve tega vprašanja si ne moremo zamišljati drugače, kakor v duhu pravičnosti in s polnim upoštevanjem ljudske volje. Nad štiri leta, posebno pa od poloma Italije dalje, smo se na strani zaveznikov borili proti fašizmu in pritegnili v boj tudi protifašistične italijanske množice. *Mi za velike žrtve našega boja ne zahtevamo drugega, kakor pravico do samoodločbe*, ki nam more zasigurati pri mednarodnih pogajanjih in razgovorih med Italijo in federativno demokratično Jugoslavijo izpolnitev stare in pravične želje vsega ljudstva na tem ozemlju, da v demokratični federativni Jugoslaviji zaživimo mirno in srečno življenje v znosnem sožitju z italijanskim prebivalstvom, s katerim smo se tesno povezali v borbi. Sklicujemo se na Atlantsko listino, zakaj ne bi bilo dobro, ako bi narodi izgubili vero v pravico, za katero so toliko žrtvovali. Toda ne morem verjeti, da bi se zgodilo karkoli proti volji ljudstva. Zaupam v svobodoljubne demokratične množice sveta, ki ne bodo dopustile, da bi nove krivice postale žarišče novih sporov, ako nočejo, da bo njihova kri zastonj prelita.»

«Še eno vprašanje: Kaj pravite o tuji, nam sovražni propagandi?»

«Ta propaganda kruto žali čut pravičnosti. Tu v Trstu, kjer se lahko vsakdo na lastne oči prepriča, kaj je resnica in kaj je laž, bolj škoduje onim, ki jo širijo, kot nam. V svetu pa ustvarja napeto ozračje, ki ne pomeni doprinosa bodočemu miru in varnosti. Naša civilna oblast se trudi, da bi dvignila iz razvalin mesto in deželo, ki jo je opustošila dolga vojna. Da delamo z uspehom, nam polagoma priznavajo celo naši zunanji in notranji nasprotniki. Brez ozira nanje nadaljujemo delo, ki ne pozna počitka, da Trstu in Slovenskemu Primorju vrnemo toliko zaželjeni mir in blagostanje. Naše delo bi bilo mnogo lažje in uspešnejše, če bi nam svet v tolikšni meri pomagal, kolikor nas ovira v našem poštenem prizadevanju.»

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Fjodor Mahin

BEOGRAD, 4.

Prenehalo je biti veliko slovansko srce prvoborilca Fjodora Mahina. Umrl je veliki antifašistični borec za demokracijo, borec za svobodo Slovanov, slovanski brat, general poročnik Fjodor Mahin.

Čeprav se je zaradi okolnost. znašel izven domovine, Sovjetske zveze, kjer je bil rojen, v Veliki Rusiji, je ostal dosleden, sin velike matere. Bil je med tistimi ruskimi emigranti, ki je opazoval objektivno napore svoje velike ruske družine. Ni bil slučaj, da je prišel v prve vrste borcev-partizanov. Zvesti sin Slovanov, zvesti sin Rusije, priljubljeni tovariš Mahin se ni plašil truda niti ni popustil neizkoriščen talent, ampak je, kolikor mu je bilo mogoče, izkoristil in prikazal jugoslovanskim bratom resnico o Sovjetski zvezi v knjigah in člankih, kolikor so mu to dovoljevale razmere v stari Jugoslaviji, kjer so vladali reakcionarji in antidemokrati. Dobro so znani njegovi članki. Njegova knjiga v francoščini «Armée Rouge» je Francozom odkrila resnico o armadi delavcev in kmetov, o Rdeči armadi. Enako je dobro poznana vsem tovarišem v Jugoslaviji knjiga o Rusiji, napisana pred vojno, v kateri je podal toliko dragocenih, do tedaj neznanih podatkov o bratski demokratski državi, Rusiji.

Ljubezen do Jugoslavije, svobode in demokracije je prišla do izraza, ko je sivolasi starec Makin odhajal na težko in trnjevo pot v partizane. Kljub visoki starosti je bil stalno v prvih vrstah onih, kateri so dvignili prapor osvobojenja. V teh dneh številnih ofenziv proti partizanskim edinicam je bil on partizanom, mladincem in mladinkam vir navdiha in kreposti, kajti njegovo vodstvo, polno znanja in ljubezni do nje, kakor tudi prijateljske besede, ki jih govori Rus, sin velike države, so bile besede velike ljubezni do domovine Jugoslavije.

Zavod za zlato in kovine

Moskva, 4. *Tass*. — Institut za zlato in kovine brez železa, ki nosi Kalininovo ime, je proslavil svojo 15. obletnico. Pomočnik direktorja tega zavoda Mihail Ivanovski je dejal Tassovemu dopisniku: «V našem zavodu se vagajajo specialisti za vse brezželezne kovine. Zaradi tega je naša vzgojna ustanova različna od podobnih v Ameriki in drugih deželah, ki vzgojajo inženirje z zelo omejenim področjem specializacije. Vsako leto odhaja z našega zavoda na stotine rudarskih inženirjev, geologov, strojnih inženirjev za rudnike, specialistov v elektromehaniki in specialistov v postopanju z brezželeznimi kovinami. Poleg teh vzgaja naš zavod tudi strokovnjake v industriji zlata, bakra, svinca, niklja, volframa molibdena, platine, aluminja in drugih plemenitih kovin. V zadnjih 10 letih je štab znanstvenikov tega zavoda odkril važna ležišča redkih kovin, katera znatno presegajo do sedaj znana ležišča. Sedaj je vpisanih na zavodu poldrugi tisoč študentov. Študij traja 5 let, nato so študentje zaposleni v odgovarjajočih podjetjih: v 3. letniku se pošiljejo študentje v zlate rudnike. Mesečno prejemajo državno štipendijo in so dobro oskrbljeni s hrano. To jim omogoča, da posvetijo ves svoj čas študiju in da dosezajo izredne uspehe. Zavod zasleduje razvoj industrij iz svoje stroke v Britaniji in Ameriki, Južni Afriki in Kanadi ter vzdržuje pismene vezi s tovariši v zaveznikih državah. Vsi študentje tudi obvladajo angleščino. V kolikor jim je to potrebno pri strokovni izobrazbi.

Sprejem pri Vorošilovu

Budimpešta, 4. *Tass*. — Predsednik zavezniške kontrolne komisije maršal SZ Vorošilov, je priredil 31. maja sprejem v proslavo zmage nad hitlerjecsko Nemčijo. Sprejemu so prisostvovali predsednik madžarske vlade Miklos Bela, predsednik začasne narodne skupščine Zedeni Bela, voditelji političnih strank, strokovnih zvez, društva za kulturne vezi s SZ, predstavniki znanstvenih, literarnih in umetniških krogov, javnih uradov in časopisja ter predstavniki zaveznikih vlad v kontrolni komisiji.

Nemška zverstva

1.300.000 ljudi umorjenih v Chelmu

New York, 4. *(NNU)*. — Nemci so umorili v taborišču smrti v Chelmu na Poljskem približno 1,300.000 ljudi. To vest je objavilo poljsko časopisje na podlagi dokaznega materiala, dobljenega) o sovjetskih oblasti, ki so ga prejele od prič. Poljska agencija javlja, da je bilo poleg teh umorjenih 30.000 Čehoslovakov, 30.000 Francozov, 30.000 Rumunov, 10.000 Rusov, 10.000 Madžarov in Grkov, 15.000 Belgijcev in Nizozemcev ter 3000 nemških političnih ujetnikov. Pravijo, da je bilo med mrtvimi Poljaki mnogo duhovnikov, nun in otrok. Neka priča ugotavlja, da so žrtve slekli ter jih gnali z biči v vozove, ki so bili napolnjeni s strupenim plinom.

Politika „Plavanja"

Moskva, 4. *Tass* — Posebni dopisnik «Izvestij» Evgenij Zukov piše iz San Francisca:

Po mnenju mnogih osebnosti je bila politika posredovanja, ki jo je Roosevelt tako uspešno vodil, sedaj zamenjana s politiko «plavanja», katera pa ima lahko za rezultat v mnogih primerih popolnoma podrejeno vlogo ameriške diplomacije. Državnega tajnika Grewa je obiskala skupina članov kongresa, ki so zahtevali, da se nadaljuje politika pokojnega prezidenta Roosevelta — politika prijateljstva s SZ. V odgovor je Grew dejal, da ni res, da bi USA vodile sedaj skupno «anglo-ameriško antisovjetsko politiko». Dejstvo je samo, da so bila takšna vprašanja postavljena, pa kaže, da so mnogi Američani vznemirjeni zaradi antisovjetske propagande in da vztrajajo pri poglobitvi prijateljskih odnošajev z SZ.

Povratek ruskih internirancev iz Italije

Vrhovno poveljništvo v Italiji, 4. NNU: Generala Adrian Vasiljev in Aleksij Kislenko, zastopnika ruske armade, sta prispela v soboto v Glavni stan V. armade z nalogo, da zahtevata in poskrbita za repatriacijo vseh ruskih državljanov, ki so bili od Nemcev prisiljeni delati ali bojevali se na sredozemskem področju. General Vasiljev je ugotovil, da se težavna naloga ugodno rešuje, zahvaljujoč aktivnemu sodelovanju zaveznikov. Tisoči ruskih internirancev se nahaja v Italiji. Del izmed njih je v vojnih ujetniških taboriščih v severni Italiji.

Ribbentrop v Španiji?

London, 4. *Radio Beograd* — Španski minister za zunanje zadeve je zanikal vest, da je Ribbentrop skupno z drugimi nacisti prispel v Španijo.

PO JUGOSLAVIJI

Kje je Maček?

Po vesteh iz uradnih krogov v Jugoslaviji še vedno ni nič znanega o izginotju dr. Mačka. Smatra se, da je bil dr. Maček nasilno odveden. Če pa je odšel prostovoljno, je postopal napačno. Proti njemu ni nobenega obtožilnega materiala, kajti čeprav se ni prikjučil partizanom, je odklonil sodelovanje z ustaši, ki so mu bili ponudili koncem l. 1944 vstoj v vlado.

Požrtvovalno delo pri obnovi

Beograd, 4. *Tanjug*. — Udarniki elektromehanične delavnice BOS v Beogradu so prekoračili delavno normo za 100 od sto. Delavci elektromehanično delavnice avto komande BOS v Beogradu požrtvovalno delajo. Posebno se odlikujejo delavci akomulatorskega oddelka, ker se zavedajo, da so avtomobilski akomulatorji in deli bencinskih pogomskih sredstev danes najvažnejši predmeti za naša prevozna sredstva. V tem oddelku so mladici — udarniki prekoračili normo dela za 100 od sto včasih pa celo za 125 od sto.

Povečanje proizvodnje v Zadru

Beograd, 4. *Tanjug*. — Tovarne v Zadru so povečale proizvodnjo. Električna centrala, ki oskrbuje z tokom vse tovarne v Zadru in daje svetlobo mestu, je bila izpopolnjena s tremi transformatorji. Zagotovila bo preskrbo tovarn in mesta samega z električnim tokom. V tovarnah se dela z vsakim dnem razširjajo. Tovarna cigaret je povečala dnevno proizvodnjo za 55.000 kosov. Tovarna likerjev «Lukal in Vlahov» proizvaja dnevno veliko likerja, ki ga izvažajo v inozemstvo. Tovarna za predelavo usnja dela s polno paro. Prav tako je začela obratovati tudi tovarna vrvi za mreže, ki je prva te vrste v Dalmaciji. Neka druga delavnica je izdelala iz starega materjala, nabranega med ruševinami, nekoliko traktorskih plugov. V kratkem bodo začele obratovati tovarne testenin in ledu. Delo tovarn za olje je končano in izdelano je bilo približno 125 vagonov olja. Obratovati je začela tudi tovarna za konzerviranje rib.

Francozi o Slovanih

Ljubljana, 4. *Tanjug*. — Te dni je prispel v Ljubljano šef francoske bojne misije v Jugoslaviji, general Peyrone. Ob tej priliki je obiskal štab za repatriacijo političnih internirancev in vojnih ujetnikov in izjavil sodelavcu Tanjuga, da je zelo hvaležen za bratsko pažnjo, ki jo naše oblasti posvečajo francoskim internirancem in vojnim ujetnikom v Sloveniji. Na vprašanje o razmerah naših internirancev v Franciji je general Peyrone odgovoril, da se zanje briga Jugoslovanska vojni misija v Parizu in da sta do sedaj odpravljena dva transporta internirancev iz Francije v Jugoslavijo. Poudaril je, *da v Franciji neobičajno spoštujejo Slovane*, kajti Francozi ne bodo mogli pozabiti junaške borbe narodov Jugoslavije za zmago resnične demokracije.

Volilna borba v Angliji

Angleški parlament je bil zaradi vojnih razmer mesto štirih na vladi že deseto leto. Delavska stranka je letos odločno odbila predlagano koalicijo do konca vojne z Japonsko. Zato so morale biti razpisane nove volitve. Delavska stranka je predlagala za volitve mesec oktober. Do takrat bi kot opozicijska stranka mogla končati propagando za svoj program. Tudi mnogo njenih volilcev bi se vrnilo medtem iz vojaške službe. V delavskem programu stranke je zastopano predvsem vprašanje povojne zaposlitve in podržavljenje večjih podjetij. Konzervativni program se tej smeri izmika, drži pa za svoj adukt Churchillovo osebnost in njegove osebne zasluge ter se oklepa predvsme zunanjepolitičnih smernic.

O takih in podobnih problemih bližnjih angleških volitev so dali moskovski listi sledeč komentar:

„Pravda"

Vprašanja zunanje politike, piše dopisnik Lemin v «Pravdi», so v Britaniji vedno igrala odločilno vlogo v volilnih borbah. Tokrat se je prav tako ta volilna kampanja osredotočila na osnovne probleme povojne politike. Poskusi nekaterih krogov, da bi izključili vprašanja zunanje politike iz volilne borbe, češ da v teh vprašanjih ni nobene razlike, so propadli. Ti problemi so očitno prvenstveno važni.

Na zborovanju laburistov so mnogi delegati svarili pred protisovjetsko propagando in so ostro kritizirali zločinsko nekaznovano delovanje poljskih reakcionarjev, ki so našli zatočišče v Londonu in težijo za tem, da bi pripravili novo vojno. Ta propaganda, ki jo vodijo tudi nekateri reakcionarni krogi v Britaniji, je popolnoma nasprotna duhu in sklepom krimske konference in je odkrito sovražna Sovjetski zvezi.

Med vprašanji notranje politike, ki v tej volilni borbi najbolj zanimajo povprečnega britanskega državljana, je vprašanje povojne zaposlitve.

Znatnemu delu 10 milijonov ljudi, ki so sedaj zaposlene v vojni produkciji in so v vojaških edinicah, preti nevarnost brezposelnosti. Vprašanje brezposelnosti je neposredno zvezano z vprašanjem tržišč v inozemstvu. Britanija je zavzemala v svetovni trgovini prvo mesto. Uradne ugotovitve pa naglašajo sedaj, da bo mogoče ohraniti življenjski standard angleškega prebivalstva, kakor je bil pred vojno samo, če se poveča izvoz za najmanj 50% v primeri s predvojno količino. Medtem pa je v teku vojne Velika Britanija izgubila mnogo tržišč in le s težavo ji bo uspelo, da zopet pridobi stare pozicije, tem bolj, ker so se računi z dohodki iz takozvanega «nevidnega izvoza», posebno pa z dohodki od investicij v tujini, znatno zmanjšali.

Lemin govori nato o konferencah glavnih britanskih političnih strank ter označuje kot glavno značilnost konference konservativne stranke težnjo po zopetnem zbiranju okrog voditelja Churchilla. Konferenca laburistične stranke je pokazala veliko aktivnost delovnih množic v volilni borbi ter je razpravljala o problemih nacionalizacije mnogoštevilnih britanskih podjetij, med njimi tudi Angleške banke in o osnutkih mnogoštevilnih reform. Voditelji laburistične stranke so prepričani, da imajo velike upe na zmago. Toda istočasno opušča vodstvo stranke važno šanso za zmago pri volitvah: ustvaritev edinjene progresivne fronte.

„Krasnaja zvezda"

Prof. Zvavič piše v listu «Krasnaja zvezda»: Britanski opazovalci so mnenja, da je Churchillov sklep, naj se volitve izvršijo takoj po zmagi nad hitlerjevsko Nemčijo, pripisati njegovi želji, da bi dobil z volitvami zaupnico, ki mu je potrebna za uspešno zastopanje angleških interesov v mednarodnih problemih. Poudarjajo tudi primer Lloyda Georga, ki je dobil večino pri volitvah po prvi svetovni vojni, vendar je znatna razlika med tedanjo in sedanjo situacijo. Izkušnje «narodne vlade» predsednika Chamberlaina v prvi fazi pod vodstvom «levega» kabineta Asquita so bile zelo nezadovoljive. Prihodnost bo pokazala, ali imajo britanski volilci dovolj dober političen spomin.

Gambara ujet

Rim, 4. *Tanjug*. — Švicarski radio javlja, da je bil v severni Italiji ujet general Gambara. Gambara je bil v italijanskem poveljstva za Slovenijo in se nahaja na jugoslovanski listi vojnih zločincev. V zadnjem času je bil šef tako zvanega Mussolinijevega generalštaba.

Sestanek kontrolne komisije v Berlinu

Berlin, 4. *Radio Beograd* — Glavni svet kontrolne komisije se je danes sestal v Berlinu. Navzoči so bili general Eisenhower, maršal Montgomery, maršal Žukov ter neki francoski zastopnik. Prva naloga vrhovnega sveta bo izdelava načrta za razporeditev britanskih, ameriških, sovjetskih in francoskih čet v poedinih okupiranih predelih Nemčije.

Priprava za novo vladov Italiji

Rim, 4. *(Tanjug)* — V Rimu se vrše razgovori med predstavniki šestih raznih strank za sestavo nove vlade. Levičarske stranke Narodne fronte uporno vztrajajo pri zahtevi, da se poveča njihovo število zastopnikov v novi vladi. Dočim njihov odbor predlaga za novega predsednika vlade socialističnega voditelja Nenija, podpirajo desničarji kandidaturo Bonomija.

TRŽAŠKA KRONIKA

Solidarnost mladine v obnovi

Mladina iz Brd je poslala tržaški delavski mladini avto sadja in drugih živil, da manifestira delovno slovensko-italijansko enotnost

Kakor v težkih dneh vojne, tako tudi danes, v dneh miru in obnove, prihajajo do najprisrčnejših izrazov vezi bratstva med italijansko in slovensko mladino po primorskih mestih in vaseh.

Mladina iz Brd se je spomnila mladine Trsta, zlasti one ki se trudi pri težkem delu obnove po tržaških tovarnah in ji je poslala sledeče pismo:

Mladini Trsta! Vam, bratska mladina končno osvobojenega mesta pošilja briška mladina v dar prvo sadje, dozorelo v svobodi.

Po trdi borbi, v kateri je vsa mladina, dala ogromno svojih sil in žrtev, nam je končno zasijala zmaga. Vendar briška mladina ve prav dobro, tako kakor vi, mladinci in mladinke Trsta, da borba še ni popolnoma končana, da nas temne sile še skušajo oropati sadov naše krvave borbe. Zato vas briška mladina pozdravlja in poziva, da še nadalje stojite neomajni v bojnih vrstah, da se dokončno in popolnoma uniči fašizem, ki se zakriva in odeva v demokratična oblačila.

Zaupajmo v ljubljenega maršala Tita! On, ki nas je zmagovito vodil do sedaj, nam bo vedno kazal pravo smer. Pojdimo po njegovi poti in napnimo vse sile za dosego naših ciljev!

Briška mladina bo v duhu tekmovanja delala za dosego popolne zmage in za obnovo naše izmučene domovine. — To je naš borbeni pozdrav vam, mladi bratje in sestre v Trstu!

Živela jugoslovanska mladina! Živel maršal Tito!

Mladina iz Brd

Avto je pripeljal — s tem pismom — 830 kg. češenj naravnost v tovarno «Fabbrica macchine S. Andrea», kjer so mladi delavci najbolj delavni. Vsak dan delajo še eno uro po delavnem času, čistijo ruševine, popravljajo poslopja in stroje. Tudi ob nedeljah pridejo prostovoljno na delo, ki se mu posvetijo vse dopoldne.

To prvo pošiljko češenj je zbrala mladina iz vasi Gonjače, Kojsko, Snežatno, Steverjan, Medana, Vipolže, Šlorenc in Gorenje Cerovo v okraju Brda in so bile v tovarniški menzi opoldne takoj vsem razdeljene.

Ostalo blago, 130 kg. fižola, 77 kg. krompirja, 60.50 kg. koruzne moke, 4.60 kg. masti, 45 l. vina, 65 jaje, pa je ostalo v menzi ha redno prehrano delavstva.

Mladina Trsta je tovarišici iz Brd, ki je v tovarni izročila darove in spremno pismo takole odgovorila.

Briški mladini! Mladina Trsta, posebno pa mladi italijanski in slovenski delavci tvornice strojev, se vam lepo zahvaljuje za vaše darove in pozdrave, ki jih je od vas prejela. S tem se je še bolj utrdila nerazdružna vez, ki veže Trst z njegovim zaledjem, in v borbi skovana enotnost italijanske in slovenske protifašistične mladine.

Tudi tržaška mladina s požrtvovalnostjo sodeluje v borbi proti fašističnim agentom in obnavlja naše gospodarstvo. Formirala je mnogo delovnih edinic, ki čistijo ulice in trge našega mesta. Več kot 300 mladih delavcev naše tvornice strojev dela vsak dan prostovoljno in zastonj po eno uro več, da čim prej obnovi svoje delavnice, in ravno tako ob praznikih. Temu zgledu sledi ostala mladina, ki ustanavlja svoje udarne skupine in dela v prostem času ter tako pospešuje obnovo. Mi čistimo iz naših delavnic ruševine in saboterje, ki ovirajo delo in se tako borimo za popolno uničenje fašizma. Kmalu bodo iz naših delavnic in ladjedelnic izšle prve ladje, lokomotive in stroji, izdelani od naših rok. To bo naš odgovor prikritim fašistom.

Nikomur ne pustimo, da bi nam vzel naše priborjene pravice, ampak si bomo s trudom svojih rok skupno z vso ostalo mladino Jugoslavije zgradili boljše in lepše življenje.

Živel demokratični in svobodni Trst v Titovi Jugoslaviji! Živela enotnost italijanske in slovenske mladine!

TRŽAŠKA MLADINA

Nova policijska ura

JA - Komanda mesta Trsta

ODREDBA štev. 15

Do nadaljnje odredbe se dovoli civilnemu prebivalstvu svobodno kretanje po mestu od 5. do 24. ure.

Trst, dne 4 junija 1945.

Komandant generalmajor:
DUŠAN KVEDER, l. r.

Preklic osebne izkaznice

Izgubljena je osebna izkaznica glaseča se na ime: tov. Maslo Kristina, roj. 6-3-1918. na Ostrožnem Brdu, okraj Il. Bistrica, članica tajništva SPZZ pri Okrožnem NOO za Tržaško okrožje. Izkaznica je bila izdana od NOO za Tržaško okrožje, tek. št. 53 z veljavnostjo do 1. julija 1945. Osebni podatki: višina 164, barva oči: plave, barva las kostanjeva.

Ker se izgubljeni dokument smatra za neveljavnega, se opozarjajo vsi funkcijonarji, da pri kontroli pezijo na morebitno omenjeno številko dokumenta.

Vsem zadrugam in vzajemnim zavodom

Sedež vseh zadrug Slovenskega Primorja bo v uradnih prostorih v Trstu, ulica Rossini štev. 16. Vse, kar je z zvezi z zadružništvom naj se steka v te urade, kjer se bodo reševala vprašanja, dajala pojasnila in nasveti, ki se tičejo zadružnega gibanja, po navodilih nove ljudske vlade.

Na razpolago imamo izkušenega strokovnjaka, ki se bo zanimal za delo ter vam pomagal do tistih ciljev, ki so postavljeni današnji novi dobi ljudskega gospodarstva.

Upamo, da se bodo vse zadruge odzvale našemu vabilu ter z vso vnemo in delavnostjo pokazale, da so popolnoma umele, kaj pomeni za gospodarstvo preobrat, ki ga je demokratična oblast izvojevala.

Naloga zveze zadrug bo privesti do najvišjih koristi medsebojno delovanje med posmeznimi proizvajalnimi, delavskimi, nabavljalnimi in konzumnimi zadrugami. Tajništvo zveze zadrug.

Za naše je še ostalo

V soboto se je dogodil v Ajdovščini naslednji dogodek. Na vrata propagandne komisije je nepričakovano potrkal sedemdesetletni očka Furlan Josip iz Podrage štev. 48. Odprl je vrata in vstopil. Zdelo se mu je, da je zgrešil pot, zato me je negotovo vprašal: «Ali je tukaj odsek za prijavo škode, ki jo je povzročil okupator?» Ne očka, mu odgovorim. «Ma - ma», je nadaljeval «bi tudi tukaj kaj opravil, da nisem prišel zastonj. Ali vam lahko izročim nekaj denarja za tiskovni sklad, za časopise, ki prihajajo iz Trsta. Potem je treba rekaj tudi za tiste liste, ki jih dobimo iz Ljubljane, da ne bodo jezni in užaljeni.» Odgovoril sem mu: «Lahko kar tukaj pustite». Nisem vedel, kaj bi mu rekel in sem molčal. Očka pa je nadaljeval: «Veliko škode mi je napravil prokleti Nemec, toda za naše je še ostalo, za naše liste se bo še vedno kaj našlo.»

Očka je daroval za tiskovni sklad 1500 lir in sicer za «Primorski dnevnik» 500.—, za «Ljudsko pravico» 500, in za «Slovenskega poročevalca» 500.

Svečana telovska

V nedeljo, 3. junija, ob 9. se je vršila v Škednju po tolikih letih spet telovska procesija, ki se je je udeležilo nekaj tisoč ljudi. Ves okraj je bil praznično okrašen. Številne jugoslovanske in italijanske zastave s peterokrako zvezdo so krasile poslopja. Procesije se je udeležila tudi naša vojska s častno četo okrog najsvetejšega, z vodom borcev v četverostopu in številnimi vojaki in častniki v procesiji. V procesiji sta izmenoma igrali domača, na novo ustanovljena godba 4. sektorja pod vodstom tovariša Cerkveniča in že všem znana godba 9. Dalmatinske udarne divizije pod vodstvom kapelnika profesorja tov. Zefraneka. Veliko število žensk je bilo v škedenjski narodni noši.

Miting pri Sv. Ivanu

Miting, ki so ga priredili v nedeljo zvečer na vrtu Narodnega doma pri Sv. Ivanu, je doživel velik uspeh. Saj je bila to po desetletjih prva kulturno — zabavna prireditev, kjer se je zopet slišala slovenska beseda in slovenska pesem. Na slavnostno okrašenem vrtu se je kar trlo ljudstva. Prostrani prostor je bil premajhen, tako da so ljudje stali še na cesti. Prihitele so mladinke celo iz Istre, z Brd in Krasa. Vladalo je pravo praznično razpoloženje in povsod si srečal same vesele, sproščene obraze. Poleg slovenskih udeležencev se je zbralo tudi mnogo italijanskega prebivalstva. Prireditev je imela značaj slovensko — italijanskega bratstva in sodelovanja.

Po uvodnih govorih v obeh jezikih, ki so bili od navdušenega vzklikanja venomer prekinjeni, so sledile glasbene in pevske točke ter deklamacije. Posebnega odobravanje sta bila deležna vojaška godba mesta Trsta in pevski zbor II. brigade N. O. Lepo so zapeli tudi moški in ženski mladinski ter domači zbor starih pevcev. Lepe slovenske pesmi, ki se že toliko časa niso slišale, so navdušile slehernega. Na koncu se je razvila prosta zabava s plesom.

Ob zaključku so se ljudje nadvse zadovoljni razšli in bila je splošna želja vseh, da se podobna prireditev prav kmalu spet ponovi.

Članom konzulte!

Predsedstvo konzulte Osvobodilnega sveta za Trst poziva vse svoje člane, da se udeleže Pokrajinske narodno osvobodilne skupščine, ki bo danes, 5. junija, ob 14. uri v via Nizza 15, drugo nadstropje.

Urad za petrolejske proizvode

Ustanovljen je urad za petrolejske proizvode za Trst in okrožje, ki ima sledeče naloge:

1. urediti nakazovanje petrolejskih surovin raznim zainteresiranim industrijam Trsta in okolice; 2. poskrbeti za razdelitev končnih proizvodov v skladu s potrebami; 3. določevati prodajne cene.

Vse prošnje glede goriva, mazil itd. morajo biti poslane: a. glede goriv, mazil itd. za industrijsko uporabo na Okrajno tehnično-industrijsko posvetovalno komisijo (Via S. Spiridione 7), b. glede goriv, mazil itd. za vse ostale potrebe na gornji urad (ex via Squadristi 4, II nadstrop.).

Odsek za industrijo

Poziv

Vsi, ki so jih mučili ali pristlno zasliševali nacisti ali fašisti v poslopju bivše SS na trgu Oberdan 4, naj javijo svoj naslov v Informacijski pisarni Komande mesta Trst.

Komanda mesta Trst

Nakazila materiala za Industrijo

Vse prijave za nakazilo materiala za razne industrije iz Trsta in okrožja morajo biti naslovljene na Odsek za industrijo Osvobodilnega sveta za Trst in poslane preko Okrožne tehnično-industrijske posvetovalne komisije (via S. Spiridione 7).

Prošnje, ki bodo poslane v nasprotju s temi predpisi, se ne bodo upoštevale.

Odsek za industrijo

Tiskovni sklad

Za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika» smo prejeli: od okraja Sežane — prostovoljni prispevki SPZZ za tiskarno L 5.565; od mesta Trsta — prostovoljni prispevki, ki jih je nabral med svojimi znanci tov. Gregor Miljevič L 7.000; od tržaškega okrožja — SPZZ, tov. Zmaga L 25.000; od Prop. komisije OK, tajn. OF za Kanalsko L 6000; od Slavke Valičeve, — Alenke, Vipava L 50; skupno L 43.615. Od Zetkove Marije, pionirke, Dolenja vas Kun 600. Do sedaj znaša tiskovni sklad «Primorskega dnevnika» skupno 70.320 lir. Prispevke sprejema uprava «Primorskega dnevnika», Piazza Goldoni 1.

Politično vodstvo

tržaškega okrožja, izvoljeno na konferenci plenuma „Italijansko-slovenske antifašistične zveze“

Včeraj se je v dvorani Ljudskega doma v Trstu zbral k svoji prvi konferenci plenum «Slovensko-italijanske antifašistične zveze» tržaškega okrožja, da si iz svoje srede izvoli svoj politični komite. Pomen konference je v svojem politično-organizacijskem referatu predočila zbranim tovarišica Ada Sket - Lenčka. Pojasnila je predvsem naloge in ustroj nove organizacije, ki nujno zahtevajo takojšnjo rešitev vprašanja enotne politične organizacije tukajšnjega italijanskega in slovenskega življa. Italijansko-slovenska antifašistična zveza predstavlja strnjen blok onega slovenskega in italijanskega ljudstva na Primorskem, ki se že ves čas ramo ob rami bori proti fašizmu in reakciji. Zveza je odraz poenotene volje in hotenja italijanskih in slovenskih antifašističnih naprednih množic, ki sodelujejo v okviru Titove Jugoslavije. Temu primerna je tudi njena struktura.

Njene osnovne politične celice bodo tvorile naša mesta in vasi, v katerih bo organizacijsko povezano tako slovensko kot italijansko protifašistično ljudstvo. Tako bo ta organizacija kot močna enotna fronta vseh protifašistično usmerjenih množic prvič uredila politično enotnost med Slovenci in Italijani, drugič pa bo pred všem svetom dokazala enotnost vseh naprednih sil v okviru demokratične federativne Titove Jugoslavije

Isto je v svojem referatu poudarjal tov. Ivan Bukovec-Vojmir, ki je v italijanskem jeziku pojasnil pomen organizacije navzočim tovarišem Italijanom.

Sledile so volitve izvršnega političnega komiteta, v katerega so bili predlagani in soglasno izvoljeni naslednji italijanski in slovenski tovariši in tovarišice: za tajnika tov. Branko Babič-Vlado, za člane pa: tovarišica Bole Katarina-Jura, tov. Lonzar Alberto-Oskar (Italian), tov. Turk Karlo Bogdan, tovarišica Živa Kraigher-Ksenija, tovariš Paco Giordano-Giuliani (Italijan), tovariš Bersa Ruggero-Calvo (Italijan), tovarišica Ada Sket-Lenčka, tovariš Ivan Bukovec-Vojmir, tovarišica Maslo Marija-Marica in tovarišica Sluga Justina-Stana.

V imenu novo izvoljenega političnega komiteta je članica komiteta tovarišica Lenčka izjavila, da bo novi odbor zastavil vse sile za dostojno izvedbo svojih nalog.

Opozorilo

Načelstvo Narodne zaščite za mesto Trst, s sedežem v ulici Nizza 19, opozarja vse prebivalstvo, da smejo rekvirirati le oni organi Narodne zaščite, ki posedujejo službeno legitimacijo z vsemi osebnimi podatki ter razen tega še posebno pooblastilo za vsak posamezen primer. Tako legitimacija kakor pooblastilo morata biti opremljena s pečatom Narodne zaščite.

Vsi, ki bi hoteli rekvirirati, se morajo na zahtevo legitimirati. One, ki bi se ne mogli izkazati z legitimacijo in s pooblastilom, je takoj naznaniti načelstvu Narodne zaščite v Trstu, via Nizza 19, ali pa najbližjemu poveljstvu stanice Narodne zaščite.

Tržaški reprezentanci Anglije in Jugoslavije 2:2

Na športnem igrišču pri Sv. Soboti se je v nedeljo odigrala zelo zanimiva nogometna tekma med reprezentanco tržaške garnizije JA in reprezentanco XIII. tankovskega korpusa angleške VIII. armade.

Objava tekme v časopisih je vzbudila veliko zanimanje med borci obeh armad, ker so vsi slutili, da se bo tu igralo zares, da si bosta stali nasproti dve enakovredni moštvi.

Na častni tribuni, okrašeni z našimi in zavezniškimi zastavami smo opazili komandanta XIII. tankovskega korpusa generala Hardinga, komandanta mesta Trsta generalmajorja Dušana Kvedra, predsednika PNOO Franceta Bevka, visoke oficirje obeh štabov in zastopnike civilnih oblasti. Na ogromnem štadionu je kar mrgolelo gledalcev: vojakov naše in zavezniških armad pa tudi civilnega prebivalstva.

Pred pričetkom sta se na igrišču postrojili obe moštvi in pozdravili publiko. S tribune sta stopila gen. Harding in gen. Kveder, katerima sta bila predstavljena kapetana obeh moštev, zatem pa sta si generala podala roke z vsemi igralci. V imenu komande mesta Trsta je bil izročen kapetanu angleškega moštva šopek rož, kar je izzvalo silno navdušenje med gledalci. Godba komande mesta Trsta je zaigrala jugoslovansko, godba XIII. tank. korpusa pa angleško himno.

Angleško moštvo so sestavljali sami profesionalni nogometaši in so temu primerno podali tudi odlično igro, v mnogih pogledih boljšo od jugoslovanskega moštva. Kot najboljša igralca sta se pokazala desni branilec Simpson in desna zveza Johnson. V jugoslovanskem moštvu smo opazili znane igralce, med njimi Sijačiča, člana zagrebškega Gradjanskega, Splitčana por. Križeriča, člana zagrebškega kluba Hašk, Kacjana in sijajnega vratarja Arnerija. Gotovo bi moštvo dalo več od sebe, da je bilo bolje vigrano in imelo več treningov.

Igra je v prvem polčasu potekla umirjeno z lahno angleško premočjo in je končala 1:0 v korist Angležev. V 34 minuti je namreč Jones s precizno enajstmetrovko dosegel ta rezultat. V drugem polčasu se je tekma razgibala in spravila gledalce v skrajno napetost. Jugoslovani so začeli s silnim napadom, ki ga pa vendar niso mogli nikakor izkoristiti, v 3. minuti so pustili celo tri kote neizrabljene. V 28. minuti je Jones prodrl s srede igrišča, preigral Jovanoviča in Kanta in z 20 m zvišal rezultat na 2:0 za Angleže. To je še bolj vzpodbodlo jugoslovansko moštvo, ki je v zadnjih desetih minutah izravnalo rezultat. Gola sta zabila v 39. minuti Šušteršič in nekaj sekund pred koncem Kapeta. Končni rezultat je ostal neodločen 2:2.

Na koncu je na naše vprašanje odgovoril kapetan angleškega moštva, da izid popolnoma odgovarja igri. Por. Križerić, kapetan jugoslovanskega moštva pa je izjavil, da je njegovo moštvo zmožno boljše igre in je pripravljeno to dokazati v revanžni tekmi.

Zvečer je komanda mesta Trsta priredila banket za obe moštvi, katerega se je udeležilo tudi zastopstvo angleške vojaške misije in višji oficirji komande mesta.

II. kongres ZSM pred vrati

Mladina hoče dati vse sile za obnovo, pospešiti tempo gospodarskega podviga, onemogočiti fašistične saboterje

Ta mesec bo II. kongres Zveze slovenske mladine. Prišel bo dolgo pričakovani praznik, veliki dan za vso slovensko mladino. Že od meseca decembra so se mladinci in mladinke po vsej Sloveniji pripravljali nanj, tekmovali so v pomoči naši vojski, v mobilizaciji novih borcev, v podpori narodne oblasti, v uničevanju sovražnika. Borbe, ki so v zadnjih mesecih vzplamtele po vsem slovenskem ozemlju, pa so preprečile, da bi se mladina zbrala na svojem kongresu, da pokaže rezultate svojega dela in postavi nove smernice svojemu delovanju.

Zdaj je dolgo pričakovani praznik vse slovenske mladine neposredno pred nami. V svobodni Ljubljani se bodo zbrali mladi fantje in dekleta iz vseh krajev naše domovine, da pokažejo svoje uspehe in se pripravijo na nove naloge. Povsod že mladina tekmuje, da čim bolje izpolni svoje naloge, ki jih postavlja pred njo današnji čas. Te naloge pa so jasno izražene v enem samem cilju: *obnova in izgradnja naše domovine, resnično demokratične in močne Jugoslavije.*

Dva sovražnika imamo pred sabo, ki sta nam še na poti do končne zmage: To so prikriti fašisti, ki so se prebarvali v demokratično barvo, ter ruševine iz vojne, opustošenje v našem gospodarstvu. Oba sovražnika nas ovirata, da čim prej izgradimo in obnovimo svojo domovino, da si ustvarimo boljše življenje, za katerega smo se dolga leta borili.

Mladina se jasno zaveda svoje naloge: dati *vse sile za obnovo, pospešiti tempo dviganja našega gospodarstva in onemogočiti vse prikrite fašiste,* ki nam danes na tem polju skušajo škodovati s sabotažo. In to nalogo tudi že izpolnjuje. Kot zgledi nam najbolje služijo mladi delavci v tržaških tvornicah, ki delajo preko delovnega časa, da se obnova lahko čim hitreje izvede. Zgled za so nam mladinke iz Brd, Istre in iz drugih krajev, ki pošiljajo hrano v tvornice, da bodo delavci lažje delali in obnavljali industrijo. Zgled so nam mladinci iz tvornice strojev, ki razkrinkujejo fašiste, ki sabotirajo proizvodnjo.

Mladina Trsta in cele Primorske je že mnogokrat pokazala svojo požrtvovalnost in svoj polet pri delu. Borila se je in delala pod najtežjimi pogoji sovražne okupacije in terorja, v zasužnjenem Trstu zadajala udarce sovražniku in veliko prispevala v borbi za osvoboditev svojega mesta. Sedaj pa z delom kaže, da hoče tudi ohraniti in utrditi vse pridobitve za katere je dala toliko krvi in toliko žrtev.

V pripravah za II. kongres ZSM, pa bo to še posebno prikazala. Ob začetku novega predkongresnega tekmovanja gre vsa mladina Slovenskega Primorja na delo z geslom: «Vse za obnovo in izgradnjo naše domovine! Na II. kongres moramo priti kot zmagovalci v plemenitem tekmovanju!».

VLADO SESTAN

Špekulanti in podkupovalci pred sodiščem

Vojaško sodišče mesta Trsta je na javni razpravi dne 2. junija obravnavalo več primerov navijanja cen. Posebno izrazit je bil primer Benčiča Antona, gostilničarja iz tržaškega centra. Proti njemu je bila vložena obtožnica zaradi navijanja cen in poskusa podkupovanja. Obtožnica je navajala, da je prodajal vino po 200 lir liter. Ko so ga člani Narodne zaščite opozorili na previsoki zaslužek in mu vino blokirali, ga je kljub temu prodajal še nadalje, ceno pa je znižal na 160 lir. Nekaj dni pozneje je bil zaradi tega zaslišan in pozvan na odgovor od istih dveh članov NZ. Pri tem pa ju je skušal podkupiti z 10.000 lirami. Poklical ju je na stran in ponudil vsakemu po 5000 lir, da bi se vsa zadeva pozabila in da se ne bi javila pristojnim oblastem.

To je bila glavna točka obtožnice. Gostilničar je skušal neprijetno afero rešiti na način, ki je bil običajen v fašističnih državah in tudi v predaprilski Jugoslaviji. Ker se naša nova država ravno v tem bistveno razlikuje od nekdanjih državnih tvorb, je sodišče smatralo, da mora biti ena naših glavnih nalog borba proti korupciji in špekulaciji. Obtoženec je bil kaznovan z zaplembo vina do 1393 litrov in na denarno kazen 10.000 lir, v primeru neizterljivosti denarnih kazni pa na 14 dni zapora.

IZ NAŠIH KRAJEV

Tretja obletnica žrtev

fašističnega zverstva v okolici Ilirske Bistrice

Na dan sv. Rešnjega telesa, 4. junija 1942. leta, ko je večina ljudi tamkajšnjih vasi mirno sedela pri kosilu, se je iznenada vsula v vas fašistična drhal s postojank Neverk pri sv. Petru in Ostrožnega Brda. Skupno s karabinjerji iz Il. Bistrice, vojaškimi oddelki obmejne straže in karabinjerske posadke Podprem, so skvadristi organizirali pokolj. S seboj so pripeljali več je število domačinov, katere so imeli že dalj časa zaprte v Neverkah, kjer so jih mučili. Ta žalostni sprevod se je premikal z glavne ceste pri Bitinjah do usodnega kraja «Jerandove ograde». Tam so postrelili 27 nedolžnih žrtev vpričo prebivalcev, ki so jih privlekli iz vasi. Toda to jim še ni bilo dovolj. Vdrli so v stanovanja in gospodarska poslopja ter izropali vse, kar jim je prijalo. Nato pa so z bencinom polili hiše in jih zažgali. Samo v Kilovčah je bilo uničenih 21 poslopij, v Ratečevem Brdu 13, v Marečju 32, v Postenju 27, v Postenjšku 8, v Potoku 1, v Gorenjih Bitnjah 10 in v Spodnjih Bitnjah 10. Po vaseh so ležali kupi mrtvih ljudi, matere so jokale na truplih svojih dragih. Fašistična drhal pa se je ponovno vrgla na ostale, jih pričela pretepati s puškami in palicami, jih zbrala skupaj in naložila na že pripravljene kamijone, s katerimi so jih odpeljali v Matulje, kasneje pa v taborišča v Srednji in Gornji Italiji.

Istega dne se je vračal domov z dela kmet, rudniški delavec Pecman Jakob, doma iz Smrij. Odvezal je svoje krave in jih gnal na pašo. Tam so ga pograbili mimo drveči fašisti, ga do onemoglosti zmučili ter vrgli na kamijon. Enako so napravili z Ciligojem. Ves dan in ponoči so ju pretepali, naslednjega dne pa so ju privedli v Bistrico pod kostanje na trgu. Znesli so skupai nekaj stolov in vrvi ter ju obesili. Ta strašni prizor so opazovali ljudje iz Ilirske Bistrice skozi okna. Fašisti pa so istega dne obesili še 3 moške v Bukovci pri Il. Bistrici.

Take žrtve je doprinašalo primorsko ljudstvo pod fašističnim jarmom za osvoboditev. Zato pa zahteva, da se privedejo vsi krvniki pred sodišče.

Tolmin padlim borcem

Predzadnjo nedeljo se je vršila v tolminski župni cerkvi sv. maša za padle borce tolminskega okraja. Poleg sorodnikov padlih junakov so se je udeležili tudi ostali prebivalci. Po končani maši je bila v kinodvorani vršila majhna žalna svečanost. Govori o junaštvu in požrtvovalnosti naših borcev, ki se niso bali smrti, ampak šli preko vseh zaprek in žrtvovali za svobodo domovine celo svoje življenje, so prisotne genili do solz. Solze, ki so pomenile globoko spoštovanje padlih junakov.

Ogromne so bile žrtve, ki so jih žrtvovali naši narodi za svojo osvoboditev. Samo iz tolminskega okraja je padlo nad sto domačinov-partizanov. A kje so še žrtve, ki so umrle po taboriščih, ali ki so bile umorjene kot talci.

Materam padlih junakov so borci in mladenke tolminskega okrožja podarili šopke in pisma, v katerih jim izražalo svojo majvečjo hvaležnost in sožalje.

Žalna svečanost v Vrtojbi

V nedeljo so se vaščani Vrtojbe oddolžili spominu padlih junakov z žalno svečanostjo. Ljudstvo se je udeležilo komemoracije v polnem številu. Prisotni so bili tudi predstavniki civilne, duhovne in vojaške oblasti. Padlih tovarišev se je v svojem govoru spominjal komisar mesta Krmina. V kratkih besedah je opisal vso herojsko borbo in vse žrtve, ki jih je zahtevala osvoboditev. Marsikatero oko se je osolzilo ob njegovih besedah, saj je bilo med prisotnimi mnogo mater, deklet in sester, ki so zaman čakale, vo se vrnejo njih najdražji. Mladinski pevski zbor je zapel nekaj pesmi v slavo padlim partizanom. Vsak posameznik je globoko občutil izgubo vsakega borca, a vendar je žalost premagala zavest, da bi bili brez teh žrtev še vedno sužnji in da bi tujec še vedno uničeval naš narod.

AJDOVŠČINA

V četrtek se je ponesrečil v Kamnjah enajstletni Bratina Pavel. Iz otroške radovednosti je prižgal vžigač mine za minomet. Vžigač mu je eksplodiral v roki ter mu odtrgal zadnji del palca, kazalca in sredinca leve roke. Dečka so odpeljali v civilno bolnico Ajdovščino.

Obnova prosvetnega dela v Idriji

V četrtek je bil v Idriji informativni sestanek prosvetnih delavcev iz mesta in bližnje okolice. Na sestanku je bilo skleneno, da se za Idrijo ustanovi enotno prosvetno društvo, ki bo v svojih odsekih obsegalo vse kulturno delovanje. V načrtu je tudi telesno vzgojno delo. Ustanovni občini zbor bo v nedeljo 10. junija, kar oa bo še točnejše objavljeno.

V teku tega meseca bo izveden okrajni festival, na katerem bo sodeloval ves okraj, kot priprava za okrožnega. Začele so se tudi priprave za izdajanje okrajnega lista, ki bo v pomoč naši informativni službi. Uvedla so se redna tedenska predavanja, ki bodo vsako sredo ob 20. uri v dvorani nad dosedanjo pošto. Prvo predavanje bo že jutri in bo predaval tovariš Logar o «utisih iz vojnega ujetništva».

Prosvetno društvo si je postavilo za glavno nalogo zgraditev prosvetno-kulturnega doma, kjer bodo imele zatočišče vse naše organizacije. To je toliko bolj važno, ker ni v Idriji niti gledališča, iz katerega so okupatorji napravili konjski hlev in ga zapustili v takem stanju, da ga bo treba popolnoma podreti.

Obeta se nam torej obilo dela, delavcev pa je malo. Zato ste na delo pozvani vsi, da bo uspeh čim večji.

Francoska vojaška misija pri naši civilni oblasti

Preteklo soboto je šef francoske vojaške misije pri generalnem štabu J A, general Frank de Peyronnet, obiskal naše civilne oblasti. Zglasil se je na sedežu Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora, kjer sta ga sprejela predsednik France Bevk in tajnik dr. Bogdan Brecelj. Visoki gost se je v prijetnem razgovoru zanimal za potek naše osvobodilne borbe in za trenutne prilike v deželi. General je koj nato obiskal tudi tržiški Mestni narodno-osvobodilni odbor.

Nezaželjeni

Atene, 4. *AFI* — Misija grškega Rdečega križa, ki je prispela na otok Rodos, da bi pomagala tamkajšnjemu prebivalstvu, je bila sprejeta od britanskih oblasti. Toda že po nekaj urah je morala na britanski nasvet zapustiti otok.

Fašistični atentat v Cremoni

Cremona, 4. *NNU.* — List «Unità» objavlja vest iz Cremone, da je nekaj nemancev pred nekaj dnevi vrglo bombo v sedež socialistične stranke ne da bi na srečo povzročili človeške žrtve ali škodo. Dva sumljiva individua sta bila aretirana v bližini omenjenih prostorov od patriotov Matteotijeve brigade. Časopis poudarja, da dogodek dokuzuje, da je fašizem še vedno živ in da je zaradi tega potrebno biti v strogi pripravljenosti.

POZIV

Urad javnega tožilca objavlja:

Vsi, ki morejo dati kakšne podatke o preteklosti in delovanju naslednjih obtožencev, se pozivajo, da sporoče svoje navedbe v prid ali v breme omenjenih javnemu tožilcu sektorskih poveljništev Narodne zaščite. Te navedbe so lahko podane v pisanih in podpisanih, v slikah, izrekih iz listov, v privatnih pismih, okrožnicah itd.

Oddajo naj se čimprej, da bi se lahko izvedle potrebne preiskave in pričele redne obravnave. Pri tem naj se nihče ne javi osebno v uradu javnega tožilca, marveč naj se ravna po danem navodilu.

Otoženci so: specializirani mehanik Viktor Stoka iz Orleka, letnik 1924, študent-tehnik Guido Gazzari iz Zadra, letnik 1915, šofer SS Leone Gall iz Grudziadza na Poljskem, letnik 1908, čuvaj v ladjedelnicah sv. Marka Arturo Mascia iz Colle Sanità pri Beneventu, letnik 1895, kapetan železniške milice Camillo Cardo iz Reggio Emilia, letnik 1896, uradnik Vittorio Zago iz Trsta, letnik 1914, uradnik Tržaškega Lloyda, Umberto de Faveri iz Barkovelj, letnik 1902, uradnik pri Cassa di Risparmio Carmine Rossi z Reke, letnik 1903, miličnik pri DICAT Giovanni Balos iz Vrtenigle, tramvajski uslužbenec Felice Galante iz Vižinade, letnik 1903 in tramvajski uslužbenec Giuseppe Cumar iz Vižinade, letnik 1891.

Zavezniška uprava v Lombardiji

London, 4. — Zavezniške oblasti so obvestile italijansko vlado, da bodo vsi italijanski vojni ujetniki, ki so bili ujeti v Italiji pred premirjem, zopet izpuščeni. Ni pa še odobrena izpustitev zojnih ujetnikov, ki so v Britaniji.

Italijanska vlada je poslala zaveznikom poziv, naj preskrbijo premog in sirovine, da bi tovarne v severni Italiji mogle obnoviti delo.

Zavezniške vojaške oblasti so izdale danes naredbo, da prevzamejo zavezniki vso upravo v Lombardiji. Zaradi tega bodo vse odredbe narodno-osvobodilnega odbora veljavne šele, ko jih bodo potrdili zavezniki. Odbor narodne osvoboditve bo deloval kot svetovalni organ.

Oskrba goriškega prebivalstva

S 1. majem je Sepral prevzel oskrbo mesta in okraja. Postavljeni so bili oddelki za nabavo, zbiranje in razdeljevanje hrane.

Doslej je Sepral razdelil na poedinca po 1 kg testenin, 1 kg riža, otrokom do treh let po 1 kg sladkorja, mladini od 4 do 18 leta po 75 dkg, odraslim od 18 do 65 leta 50 dkg, in starejšim po 75 dkg. Nadalje je bilo razdeljeno na osebo po 30 dkg maščobe, 50 dkg marmelade, 100 gr sira in 50 gr paradižnikove mezge. Dnevno je bilo razdeljeno na poedinca po 200 gr kruha. Mleko se deli otrokom in starčkom. Nadalje je dobro preskrbljeno za vse bolnice. Bolnikom pa se deli tudi dodatek mleka, jajc in mesa.

Mesto kaže, da je Sepral prav dobro rešil vprašanje hrane za maj, kajti obrok kruha, maščobe in zlasti sladkorja je bil zvišan, vse ostalo pa je bilo razdeljeno v redu. Pred osvoboditvijo sladkorja sploh nismo poznali. Dobivali so ga le otroci, pa še ti redko. Sepral pomaga pri prehrani tudi drugim okrajem. Tržiču je bilo poslanih med drugim 30.000 kg sladkorja. V druge okraje pa je bilo poslano moke, sladkorja, koruze, sira in drugih živil.

S 1. junijem so pričeli deliti po 1 kg testenin, sladkorja, olja, sira parmezana), paradižnikove mezge ter po pol kg soli na osebo. Obrok kruha bo še nadalje 200 gr, kolikor pa krušna moka ne bo zadostovala, se bo delila mesto nje koruzna moka.

Ljudske čitalnice v Gorici

Takoj po osvoboditvi so se v Gorici osnovale ljudske čitalnice, ki razpolagajo z literaturo naših partizanov. V dolgi štiriletni krvavi borbi za svobodo so nastala dela, ki bodo še poznim rodovom pričala o junaštvu borcev, ki so z lastno krvjo priborili svobodo domači grudi.

Poleg leposlovja nudijo ljudske čitalnice tudi strokovna in znanstvena dela, kar priča, da so se naši osvoboditelji zavedali težkih nalog, ki so jih čakale po osvobojenju in se nanje pripravljali.

Kakor vse partizanske prireditve, tako se tudi ustanovitev čitalnic uvršča med protidokaze fašistične in belogardistične propagande. Na umazano obrekovanje domačih izdajalcev partizani niso odgovarjali. Pokazali pa so svoje delo, s katerim so razkrinkali vso lažnjivost izdajalcev.

Ves dan so čitalnice odprte in iz dneva v dan raste med prebivalstvom zanimanje za partizansko literaturo. Vsi se navdušujejo nad zanosom in silo besede partizanskih pesnikov in pisateljev.

Poizvedbe

Komur je kaj znano o tovarišu LEONU PENTICHU (Levco), ki je bil pri Comando Tappa Brigata Triestina v Lokovici, naj javi družini Pentich, Corso 29, III.

Prosimo vesti o MAJCENU ANTONU, železniškem uradniku iz Trsta, ki je bil 16. 10. 1943 mobiliziran v Slapu pri Sv. Luciji. Baje je bil dodeljen delavskemu bataljonu v Idriji. Komur je kaj znano, naj sporoči Majcen Antoniji, Trst, Via Monte S. Gabriele 25.

Komur je kaj znano o usodi dijaka CUNJE PAVLA - ALEKSIJA, rojen 16. februarja 1926, ki je bil aretiran od italijanske politične policije dne 21. 10. 1944 in odpeljan iz Coronea dne 28. 11. 1944 v Mathausen, naj sporoči na naslov: Karlo Cunja, Trst, Via G. Corsi 4, II.

JAKOB ŽETKO (ZETTO), rojen leta 1927 je bil kot vojak v 238 comp. lavoratore speciale, Carafa di Catanzaro. Po razpadu Italije je odšel k partizanom, od koder se ni več javil.

LADISLAV ŠIVIC (SIVINI, rojen 1912 je bil v Afriki in je od tam odšel k partizanom, od koder se ni več javil. Tudi o njegovem BRATU ki je odšel leta 1943 k partizanom in se govori, da je padel v Štjaku pri Vipavi, nimamo vesti. Kdor bi kaj vedel o njih, prosimo, da javi družini Žetko, Goberče pri Senožečah.

Poizvedujemo po MIHELIČU ANTONU, ki je bil v partizanih v 30. diviziji v 2. bataljonu Gregorčičeve brigade. Bil je z brigado na Krasu pri Tolminu, kjer je bil ujet in odpeljan v Nemčijo 21. sept. Od takrat nimamo o njem nobenih vesti. Prosimo vsakogar, ki bi o njem kaj vedel, da to sporoči družini Mihelič Jožef, Nasirec 8, p. Herpelje-Kozina, Trst.

Prosi se vsakdo, ki bi kaj vedel o FATURJEVI FANI, rojeni 17. 11. 1918, ki je bila v internaciji v Bräunsdorf über Freital, Lager Sparsplatz, neue Baracke, Sachsen, in FATURJU ALOJZU, rojenem 16. 6. 1911, ki je bil tudi v internaciji Aldrans Nr. 39 Innsbruck 2, Tirol, da javi družini Fatur, Zagorje 4 (Fontana del Conte) Reška pokrajina.

Kdor bi kaj vedel o FATURJU JOZEFU iz Zagorja, rojenem 17. 3. 1913 in sestri FATURJEVI FRANCKI, rojeni 19. 4. 1923, ki sta bila zaprta v Coroneu in od tam odpeljana v Nemčijo, naj sporoči družini Fatur, Zagorje 5, Fontana del Conte), Reška pokrajina.

Kdor bi kaj vedel o FATURJU FRANCU iz Zagorja, rojen 6. 8. 1913, ki je bil interniran v Nemčiji od 8. 12. 1944, naj javi družini Fatur, Zagorje 109 (Fontana del Conte), Reška potrajina.

Težko čakam vesti štirih sinov: TRETJAKA ANTONA-MARCELA ki je bil pri 19. brigadi «S. Kosovela» v. 3. bataljonu kot vodja telefonistov, ZORA, rojen 28. 2. 1920, interniranega v Nemčiji, v taborišču Natzweler p. Rottau Eliess 129, RUDOLFA, rojenega 27. 4. 1922, in VALETINA, rojenega 19. 2. 1927, interniranega v Linzu. Vesti, prosimo, sporočite na naslov: Lucija Tretjak, Sv. Križ 119 pri Trstu.

Naprošamo vsakogar, ki bi kaj vedel o ROJCU SLAVKOTU, rojenem 31. 7. 1925, ki je odšel dne 22. 1. 1944 v partizane in bil v 18. diviziji v štabni četi, naj sporoči družini Rojc Jozef, Praproče št. 9, Kozina, ali družini Pavli, Skedenj, Piano S. Anna 66, Trst. Zadnje sporočilo smo prejeli novembra 1944 iz Brkin, Kotična.

RADIO TRST

Spored oddaje v torek 5. junija 1945 m. 263,2 (Kc/S 1140) Stazione I.

7: jutranja glasba, 7.15: poročila v slovenščini in napoved sporeda, 7.30: poročila v italijanščini in napoved sporeda, 7.45: jutranja glasba, 8.30: zaključek.

12: napoved časa, napoved sporeda in slovenska glasba, 12.15: poročila v slovenščini, 12.30: mali radijski orkester pod vodstvom Cergolia, 13.15: poročila v italijanščini, 13.30: kvintet pod vodstvom Mazza Giordano, 14.: zaključek.

18: napoved časa in sporočila svojcem, 18.20: ura italijanske mladine, 19 poročila v slovenščini, 19.15: operna glasba na ploščah, 20: poročila v italijanščini, 20.30: vokalni koncert, sodeluje sopr. alistka Silvia Paliaga, 21: plesni orkester pod vodstvom Erlacha, 21.45: plošče: «Pesmi in ritmi», 22: sporočila svojcem, 22.15: igra: «Il pozzo dei ricordi», spisal Ario Tersio, 23: pregled tiska, 23.20: plesna glasba, 24: zaključek.

Poizvedujemo za BOJANA PREGARCA, sekretarja SKOJa, kateri se je zadnjič javil v začetku decembra 1944 nekje s Tolminskega. Prosimo vsakogar, kdor bi o njem kaj vedel, da sporoči njegovemu očetu Rudolfu Pregarcu, Riemanje št. 54 pri Trstu.

TUL FRANC iz Hrpelj je bil zaprt v Coroneu, od koder je bil dne 5. aprila 1945 odpeljan neznamo kam. Komur je kaj znano, naj sporoči Tulu Antonu, Herpelje 17, ali v Ljudski dom, 2. nadstopje, soba št. 117, Trst.

Tovariš REJC PAVEL, rojen v Idriji, partizan, bolničar v 3. bataljonu Kosovelove brigade. Vsi, ki jim je znana njegova usoda, se prosijo, da pošljejo vesti Albini Pišlarjevi, Idrija.

Kdor kaj ve o usodi mitraljezca LIKARJA FRANCA, rojenega v Idriji 1912. leta, ki je bil v 3. bataljonu Vojkove brigade od oktobra 1944, naj javi Olgi Likar, Idrija.

ŠAJN FRANC je bil aprila 1944 poslan v Dachau, pozneje pa preneščen v Fischen pri Kemptau ter nato ponovno prepeljan v Dachau. Kdor bi o njem kaj vedel, naj javi to njegovi mami Šajn Mariji v Kneždu vt. 3 (Fontana del Conte) p. Reka.

Kdor ima vesti o tovarišici CVETKI SREBRNIČEVI, ki je bila odpeljana v Nemčijo (Šlezijo) junija 1944, je naprošen, da jih javi njeni materi Julijani Srebrnič, ul. Sv. Ane 27, Solkan pri Gorici.

MALI OGLASI

STROKOVNJAKA - ŽIVINOZDRAVNIKA za običajno letno rezanje svinj nujno potrebujemo. Logašče pri Podmelcu, Tolminsko, krajevna gospodarska komisija.

RINO RAFFAELLI prosi svojo sestro Lino iz Kotora ali njeno prijateljico Erno Bevkovo-Quadrelli, da se zglasita v kavarni «Bar-Caffè Corso» na Korzu št. 20.

NA POTI IZ GORICE DO MIRNA sem pozabila na vozu rujavo suknjo s 500 lirami gotovine. Prosim najditelja, da mi jo vrne na naslov: Bolnišnica «Duca d'Aosta» v Gorici. Starc Emilij.

VSE, KI VEDO KAJ O AVTOMOBILU, znamke Ford 8 W, odprtnem, športnem svetlosive barve s št. LB 1102, prosi trgovec Lukman iz Ljubljane, ki je stanoval v Trstu hotel Savoja od 20. do 26. aprila, da se oglase v ulici Pazini 6, V., Trst.

KUPIMO AVTOMATIČNI NUMERATOR v dobrem stanju. «Primorski dnevnik».

Jevgenij Petrov: 21

Vojaški dnevnik

— Na prvem zasliševanju ste izjavili, da se vaš sin bori v Rdeči armadi — je rekel preiskovalec. Predpostavimo, da je tako. Kaj bi vi storili, če bi človek, vam podoben, mali človek, ki se rad pokorava, izdal vašega sina Nemcem in bi ga oni ustrelili? —

Preiskovalec mu ni postavil tega vprašanja, da bi dobil odgovor. Na takšna vprašanja se ne more odgovoriti. Izdajalec ni odgovoril.

— Še svojega lastnega sina bi izdal — se je slišal glas stražarja iz mračnega kota.

— Odpeljite aretiranca! — je zapovedal preiskovalec.

10. januarja 1942.

PTIČI MAJORJA ZAJCA

Vozil sem se poleg nepreglednega polja, ki je bil pokrit z bleščečim snegom. Posebni stroji so neprenehoma planirali in tlačili sneg. Za Savo sem pustil nekaj desetin letal, ki so bili v široki razdalji eden od drugega. Prišel sem bližje k vasi. Tu moj automobil ni mogel več naprej. Šli smo po neki sledi, ki je bila globoko zarezana v sneg.

Major Zajc je stal na praznem zaboju na dvorišču in gledal skozi daljnogled v mlečno nebo.

Zelo raztreseno me je pozdravil in takoj zopet vzel daljnogled.

— Leti — je rekel na koncu in vzdihnil olajšano, vendar daljnogled ni izpustil.

— Ne vidim — sem pripomnil.

V oblakih je. Sedaj boste videli.

In res. Čez dve minuti se je skoraj nad zemljo pokazal bombnik-strmoglavnik.

Major je kar naprej stal na zaboju. Šele tedaj, ko je bombnik srečno pristal, je major odložil daljnogled in kakor da me je šele sedaj zapazil, se je nasmehnil.

— Greva — je rekel.

Šla sva na letališče.

Letalo se je še vedno premikalo na svojem mestu. Naenkrat se je hitro zaustavilo. Videlo se je, kako so se trije od letala odločili v krznenem kombinizonu in s hitrim korakom nam gredo nasproti. Major Zajc ravno tako poveča korak. Nepotrpežljivo je čakal na poročilo. Trije v kombinizonih so skoraj tekli. Vojaške torbe so jim skakale v koraku. To so bili zelo mladi ljudje, na prvi pogled se ti je zdelo da so še fantiči.

Ko smo se srečali, sta obe naši skupini obstali.

Salutirali smo.

— Tovariš major vaše povelje je izvršeno! — je vzkliknil mladenič, ki je bil prvi. Bombardirali smo na aerodromu skupino sovražnih letal.

Na vseh treh obrazih se je opazila velika navdušenost — pilota, strmoglavec in mitraljezca-radiotelegrafista.

Pripravljali so se na nemško letališče celih osem dni. Čakali so samo na to, kdaj bodo Nemci koncentrirali svoja letala. Na koncu so dočakali. Poročilo je bilo zelo resno. Major ni mogel skriti svojega veselja.

Po prvih besedah poročila, ko se je končal službeni del, je strogost popustila in trije mladenič so se trudili, da se spomnijo vseh podrobnosti svojega poleta. Izpustili niso niti najmanjše podrobnosti. Slabo se je videlo, leteli smo skoraj celo pot med oblaki. V poletu smo se obračali samo na instrumente. Ko smo se prebili skozi oblake, se je na desni strani pokazalo nemško letališče. Na letališču je bilo najmanj dvajset letal.

— Stala sta tudi dva štirimotornika — je dodal Strmoglavec — Tako so stali. Po snegu je začel risati z nogo, obut je bil v krznene čevlje, razpored pa je bil dva štirimotorna letala.

Nihče tako dobro ne pozna najnovejše situacije na fronti kakor piloti. Tukaj so že zjutraj imeli poročila, da se Nemci umikajo v neredu. Komora je zamašila ceste. Evo, že tri ure naši spuščajo bombe na komoro.

Začudil sem se, da letalci in njihov komandant niso niti enkrat pogledali na karto.

— Mi tukaj znamo vse na pamet, — je rekel major, ne da bi se obrnil.

Mladi ljudje nadaljujejo s pripovedovanjem.

— Kakor hitro smo zagledali na desni strani nemško letališče, so začeli streljati s protiletalsko artilerijo. Ljudje so pa začeli bežati.

— Pa? — vpraša major nepotrpežljivo.

— Odločil sem se, reče pilot — začel sem se spuščati k cilju.

— To je pravilno — je pripomnil major.

On je vedel, da je stroj odšel brez spremstva lovcev in odločitev za poveljnika letala — da stopi v boj proti sovražnim lovcem in protiletalski artileriji, namesto, da zbeži s polno paro v oblake, to je bila možata odločitev.

— Dospeli smo, torej vrgli smo bombe.

— Kakšni so rezultati?, je hitro vprašal major.

— Ne vem — je odgovoril pilot, — vse je bilo zavito v dim, najmanj 400 smo jih spustili neupoštevajoč odpadke.

— Povrhu tega sem jih obsul še s strojnico — je pripomnil mitraljezec-radiotelegrafist.

— Da vam povem, — je pripomnil strmoglavec. — Nič se ni videlo. Vse je bilo v dimu.

— Ko sem vse to videl, sem se odločil, da se zarinem v oblake in vzel sem smer za povratek.

— Popolnoma pravilno si postopal — mu je rekel major. Tovariši pojdite sedaj hitro v štab. Poročilo je resno.

— Pristopili smo k bombniku, ki se je malo prej spustil. Pripravljali so ga za drugi polet. Že so dovažali h kasetam v rešetastem lesenem vozičku težke bombe. Mučili so se, ko so jih dvigali in zlagali v kasete. Imeli so na sebi še sledove snega. V prazne prostore kaset so nametali letake za nemške vojake. Mehaniki so poskusili odprte motorje. Iz cisterne, ki so jo pripeljali poleg letala so pretakali bencin. Pri letalu je delalo 15 ljudi. Delali so tako urno, da niso niti privzdigovali glave, naravno gibanje človeka, ki čuti, da gledajo nanj, od ljudi se je vzdigovala sapa. Bilo je zelo mrzlo.

Major mi je pokazal precej malih in velikih zakrp na krilih in repu letala. Zakrpe so bile zamazane z barvo.

Včeraj so dobili naši ptiči 60 lukenj, mi je dejal major. Med tem časom so že raportirali majorju, da je druga posadka pripravljena za polet. Motorji so zaropotali.

Major je dal dovoljenje za polet in zopet smo odšli v hišo. Nad našimi glavami je nizko letel bombnik.

— Ali je to on? — sem vprašal.

— To je sosedni — je odgovoril major, ne da bi ga pogledal.

— Kako veste? Niti pogledali ga niste.

— Po zvoku — je rekel major. Očividno je bil presenečen zaradi moje nevednosti. Jaz poznam tudi moje letalo po zvoku — je rekel politični inštruktor Dubinjin, ki je šel poleg nas.

(Dalje prihodnjič)